

7. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo vyznachennia kintsevykh vyhodooderzhuvachiv yurydychnykh osib ta publichnykh diiachiv: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 r. № 1701-VII. (2014). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, art. 2048* [In Ukrainian].

8. Pro publichni elektronni reiestry: Proekt Zakonu Ukrainy vid 10 veresnia 2019 roku № 2110. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2> [In Ukrainian].

9. Klepikova, O.V. (2019). Teoretychni problemy pravovoi orhanizatsii transportnoi systemy Ukrainy. *Doctors thesis*. Kyiv [In Ukrainian].

Шовкопляс Ганна Миколаївна

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри господарського права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного
розвитку НАПрН України
ORCID: 0000-0003-0313-8606*

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКІВ ФІНАНСОВИХ
ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**

Наявність розвинутого ринку фінансових послуг є однією із важливіших ознак сучасної ринкової економіки. Тому, ефективне регулювання ринку фінансових послуг є однією із передумов забезпечення надійної та стабільної економічної ситуації кожної країни. В Україні модель регулювання ринків фінансових послуг ще перебуває на етапі становлення, а ті структури, що вже створено та функціонують, потребують додаткових важелів для забезпечення інституційної, операційної та фінансової незалежності.

Ключові слова: ринок фінансових послуг, фінансова установа, регулювання.

Shovkopljas Hanna

*Ph.D. (Law), Associate Professor, Yaroslav Mudryi National Law
University, Researcher of Scientific and Research Institute of Providing
Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine
ORCID: 0000-0003-0313-8606*

EUROPEAN EXPERIENCE AND RECOMMENDATIONS ON REGULATION OF FINANCIAL SERVICES MARKETS IN UKRAINE

The presence of a developed financial services market is one of the most important features of a modern market economy. Therefore, effective regulation of the financial services market is one of the prerequisites for ensuring a reliable and stable economic situation for each country. In Ukraine, the model for regulating financial services markets is still in its infancy, and those structures that are already in place and in operation need additional leverage to ensure institutional, operational and financial independence.

Keywords: financial services market, financial institution, regulation.

Вибір моделі державного регулювання і нагляду за ринками фінансових послуг залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів. При цьому слід враховувати, що жодна модель не буде ефективною, якщо її не адаптувати до реалій країни.

Проблема створення принципово нової моделі нагляду та контролю за діяльністю фінансових установ на ринках фінансових послуг в Україні обговорюється протягом тривалого часу. І та модель, яка існує на даний час потребує певних коректувань.

У разі коли до НБУ будуть передані невластиві центральному банку функції нагляду за небанківськими фінансовими установами, у яких на відміну від банків, інша природа ризиків, а також система обліку, яка має відмінності від банків, він не забезпечить належне їх функціонування та регулювання. Існує ймовірність його перетворення на неефективний владний орган, що не сприятиме розвитку фінансового ринку. Пенсійні фонди, кредитні спілки, страхові компанії не мають такого доступу до фінансових ресурсів як банки, і тому вимушені шукати більш ризиковані напрями для інвестування. Так, на думку деяких науковців, якщо центральному банку надається більше повноважень у забезпеченні фінансової стабільності, включаючи здійснення пруденційного нагляду за окремими фінансовими установами, ці повноваження повинні бути підкріплені надійними механізмами, що забезпечують прозорість та підзвітність дій цен-

трального банку для забезпечення фінансової стабільності [1, с. 55]. Як наслідок цього потрібна нова, удосконалена модель регулювання і нагляду на фінансовому ринку. А саме поєднання концентрації всіх контролюючих функцій в єдиному наглядовому органі – НБУ із частковим застосуванням функціонально орієнтованого поділу повноважень із новоствореним органом щодо пруденційного нагляду – Компетентним пруденційно-наглядовим органом щодо пруденційного нагляду за небанківськими фінансовими установами.

Так, НБУ передаються всі повноваження щодо контролю за небанківськими фінансовими установами, його діяльність буде спрямована на забезпечення захисту прав споживачів небанківських фінансових послуг. Діяльність НБУ має доповнюватися розвиненою системою самоконтролюючих учасників небанківських фінансових послуг.

А спеціально уповноважений орган, який буде створений при НБУ буде встановлювати вимоги до достатності капіталу та забезпечувати пруденційний нагляд за небанківськими фінансовими установами для забезпечення стабільності фінансової системи.

Метою пруденційного нагляду має стати оцінка ризиків та вжиття адекватних заходів для мінімізації втрат на випадок реалізації системного ризику для фінансової системи в цілому та підтримання фінансової стабільності.

Такий пруденційний нагляд спеціально уповноважений орган забезпечуватиме у співпраці з НБУ. Також, спеціально уповноважений орган (пруденційно-наглядовий) встановлюватиме критерії віднесення небанківських фінансових установ до найризикованих, за якими здійснюється пруденційний нагляд. Отримавши інформацію від небанківських фінансових установ про фінансовий стан, пруденційно-наглядовий орган за власною методикою зможе оцінити ризики. А вже на підставі рішень такого органу НБУ буде приймати рішення щодо визнання небанківської фінансової установи неплатоспроможною.

ЄС встановлює високі вимоги до діяльності фінансових установ, якщо вони залучають та використовують кошти від широкого загалу. Законодавство ЄС також забороняє будь-яким особам, які не відпо-

відають встановленим вимогам, залучати від широкого загалу кошти з зобов'язанням щодо їх повернення. Класифікація джерел та форм залучення коштів має стати основою підходу до регулювання та нагляду за небанківськими фінансовими установами.

До 2016 року “інші кредитні установи” існували як окремий вид небанківських фінансових установ, регулювання та нагляд за якими здійснювала Нацкомфінпослуг. Втім, після внесення змін до Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” (у листопаді 2016 року) лише банки та кредитні спілки відповідають визначенню кредитної установи, оскільки лише їх діяльність по наданню фінансових кредитів за рахунок залучених коштів регулюється відповідним законом.

Що стосується кредитних спілок, їм буде дозволено залучати кошти від широкого загалу для кредитування та інших фінансових послуг. До них застосовуватимуться вимоги до капіталу та інші фінансові нормативи на рівні європейських вимог/нормативів, встановлених Директивою 2013/36/ЄС щодо діяльності кредитних установ та Регламентом № 575/2013 про пруденційні вимоги до кредитних установ та інвестиційних компаній. Ці акти ЄС мають бути імplementовані в Україні відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС.

Такі нормативи, будуть включати:

- вимогу до початкового та регулятивного капіталу (у розмірі 5 млн. євро);
- нормативи достатності регулятивного капіталу (на рівні не менше 8%);
- нормативи концентрації кредитних ризиків на одного контрагента (не більше 25%);
- нормативи миттєвої ліквідності (понад 60%).

Інший вид небанківських фінансових установ складають страхові компанії та страхові посередники. Регулювання у страховому секторі буде здійснюватися з урахуванням стандартів, встановлених європейським законодавством, включаючи вимоги до:

- капіталу і платоспроможності, технічних резервів, якості системи корпоративного управління та ризик-менеджменту (Директива 2009/138/ЄС про вимоги до діяльності у сфері страхування і перестраховування, далі – Solvency II);

- розкриття інформації, правил підготовки та складання регуляторної і фінансової звітності (Solvency II, Директива 91/674/ЄС про річні та консолідовані звіти страхових компаній);

- ринкової поведінки та продажу страхових продуктів (Директива ЄС 2016/97 про реалізацію страхових продуктів та Директива ЄС 2009/103 про страхування цивільної відповідальності (автотранспортні засоби)).

Також будуть встановлені вимоги до мінімально необхідного капіталу для страхових компаній. Такі вимоги становитимуть 3,2 млн. євро для страховиків, які здійснюють страхування життя та 2,2 млн євро для інших страхових компаній. Крім вимог до мінімального розміру капіталу, із врахуванням стандартів директив ЄС, мають бути встановлені наступні нормативи діяльності страхових компаній:

- вимоги до необхідного платоспроможного капіталу;
- вимоги до технічних резервів;
- вимоги до розподілу відповідних власних фондів;
- ліміти власних фондів.

Інший сектор небанківських фінансових установ становлять – фінансові установи, що не використовують для надання послуг кошти, залучені від широкого загалу. Питання щодо встановлення вимог до капіталу та інші пруденційні нормативи до цієї категорії суб'єктів є невирішеними (лізингові компанії, факторингові компанії, ломбарди).

ЛІТЕРАТУРА

1. Nier E. W. Financial Stability Frameworks and the Role of Central Banks: Lessons from the Crisis. (IMF Working Paper, WP/09/70). 2009. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp0970.pdf>.

REFERENCES

1. Nier, E. W. (2009). Financial Stability Frameworks and the Role of Central Banks: Lessons from the Crisis. (IMF Working Paper, WP/09/70). URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp0970.pdf> [In English].